

analyse

Tomorrowland en Belgenland

Het dansfestival Tomorrowland verkoopt een groot deel van zijn kaarten uitsluitend aan inwoners van België of zelfs aan Belgen. Ook krijgen zij een korting. Mag dat?

Tomorrowland behoudt 40 procent van zijn kaarten voor aan Belgen of minstens aan personen die in België wonen en hier over een bankrekening beschikken. Ook zijn die tickets iets goedkoper. Op de site van de festivalorganisatie valt te lezen dat het doel van die maatregelen is 'om te vermijden dat Tomorrowland een festival wordt met een kleine minderheid aan Belgen'. Dit terwijl het 'begonnen [is] als een 100 procent Belgisch festival', zodat de maatregelen dienen om het typische karakter en de sfeer van het festival te waarborgen: 'De legendarische sfeer van het festival is iets wat we samen met het geweldig Belgisch publiek hebben opgebouwd'. Vandaar dat men vanaf 24 maart, twee weken voor de officiële voorverkoop, start met 'een speciale voorverkoop exclusief voor België'.

Volgens Test-Aankoop is er geen vuiltje aan de lucht. De organisatie liet weten dat de manier van werken van Tomorrowland perfect legaal is, gezien de voorwaarden deel 'uit[maken] van de contractuele relatie tussen het festival en de bezoekers': 'Wie geïnteresseerd is, moet zich plooiën naar die voorwaarden'. Van discriminatie zou geen sprake zijn, omdat de 'verschillende behandeling gebeurt op een objectieve en redelijke basis'.

De handelswijze van Tomorrowland en het standpunt van Test-Aankoop zijn evenwel niet vanzelfsprekend. De Europese en Belgische regelgeving verbieden beide discriminatie op basis van nationaliteit. Dit ongeacht of het om directe of indirecte discriminatie gaat.

Bij directe discriminatie wordt nationaliteit rechtstreeks als criterium gebruikt. Bij indirecte discriminatie wordt een 'ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelswijze' gehanteerd, die niettemin vooral mensen met (een) bepaalde nationaliteit(en) benadeelt.

De vraag is of het hier gaat om een direct of een indirect onderscheid. Op de site van het festival wordt niet helemaal duidelijk of je echt de Belgische nationaliteit moet hebben, of dat het volstaat dat je in België woont en een Belgische bankrekening hebt. Het eerste zou uiteraard gaan om een direct onderscheid. De tweede optie, daarentegen, lijkt op het eerste gezicht indirect onderscheid te betreffen. Ook niet-Belgen kunnen immers in België woonachtig zijn en hier een bankrekening hebben. Voor de auteur dezes is dat bijvoorbeeld het geval.

Toch gaat het hier ook in de tweede hypothese mogelijk om een direct onderscheid op grond van nationaliteit. Waarom? Omdat de organisator aangeeft dat het eenduidig de bedoeling is om de deelname van personen met niet-Belgische nationaliteiten te beperken. Nu is (op burgerrechtelijk vlak) noch voor indirecte discriminatie, noch voor directe discriminatie enigerlei opzet of intentie vereist. Dat betekent echter niet dat de intentie ook altijd *irrelevant* is. Meer bepaald wordt in de literatuur soms beargumenteerd dat een *prima facie* indirect onderscheid, waarvan aantoonbaar is dat het moedwillig plaatsvindt om personen met het beschermde criterium te weren, niettemin direct onderscheid oplevert. Dit omdat de maatregel, in het licht van die intentie, niet meer 'ogenschijnlijk neutraal' is (indirect onderscheid), maar daarentegen berust op de discriminatiegrond zelf (direct onderscheid). Kortom, volgens die redenering is intentie weliswaar niet vereist, maar als zij aantoonbaar is, dan gaat het wel noodzakelijk om direct onderscheid.

Of het gaat om direct of indirect onderscheid is relevant voor de gestrengheid waarmee het onderscheid wordt beoordeeld ('toetsingsintensiteit'), maar niet voor het soort toetsing. Die heeft in beide gevallen de vorm van een klassieke evenredigheidstoets. Dus opdat het directe of indirecte onderscheid gerechtvaardigd zou zijn, moet om te beginnen het doel legitiem zijn. Het valt zeer te betwijfelen of het 'vermijden dat Belgen een kleine minderheid vormen op het festival' een legitiem doel kan zijn, zelfs met de toevoeging dat dit dient om een bepaalde 'legendarische sfeer' te waarborgen.

Het aanvaarden van zulke doelstellingen van de aanbieders van goederen en diensten, zou de bescherming tegen (nationaliteits)discriminatie verregaand uithollen. Het zou bijvoorbeeld faciliteren dat discotheken en cafés op grond van soortgelijke claims personen met andere nationaliteiten zouden weren. Meer in het algemeen lijkt het doel gesteund op stereotypen tegenover personen met andere nationaliteiten, die moeilijk kunnen dienen als legitiem doel.

Zelfs *als* men het doel zou aanvaarden als legitiem, dan moet de maatregel de pertinentie- en noodzakelijkheidstoets doorstaan. Qua pertinentie staat bijvoorbeeld het grote belang dat men beweerdelijk hecht aan het Belgische karakter van het festival op gespannen voet met de (vooralsnog) uitsluitend internationale line-up van artiesten. Wat de noodzakelijkheid betreft, lijkt de maatregel voorts onnodig verregaand. Het gaat immers naast een korting, ook nog om een gereserveerd percentage kaarten. Dat soort 'harde quota' zijn zelden tot nooit toelaatbaar, omdat het recht op non-discriminatie net een individueel recht is. Bovendien zijn er minder ingrijpende middelen om hetzelfde doel te bereiken. Bijvoorbeeld door vooral reclame te maken in België of door geen Engelstalige informatie aan te bieden.

Zelfs de veronderstelling dat het festival deels gesubsidieerd is door Belgische of Vlaamse middelen, biedt geen soelaas, blijkens de rechtspraak. Zo achtte het Hof van Justitie het discriminerend dat er in Italië kortingen werden geboden aan inwoners (van een bepaalde leeftijd), op de toegang tot musea, monumenten en galerijen. De link tussen de belastingen die zij betaalden en de hen toegekende voordelen werd onvoldoende geacht om een nationaliteitsonderscheid te rechtvaardigen in de context van culturele goederen en diensten.

Als Tomorrowland het Belgische aandeel onder zijn bezoekers wil verhogen, dan lijkt het dat dus op een andere manier te moeten doen.

© Belgian Freelance

Jogchum Vrielink, postdoctoraal onderzoeker en coördinator discriminatierecht binnen het Steunpunt Gelijkekansenbeleid KU Leuven